

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของปอเนาะบริเวณคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร

สมศักดิ์ วงษ์สะมัน¹

อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของโรงเรียนปอเนาะบริเวณคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ข้อมูลได้มาจากการศึกษาเอกสาร โดยเน้นเอกสารระดับปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ หนังสืออนุสรณ์ เอกสารราชการ นอกจากนี้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งได้มาด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจากโรงเรียนปอเนาะสี่แห่งคือ โรงเรียนมิฟตาฮุลอุลุมิดดีนียะห์ โรงเรียนนริควานูนอิสลาม โรงเรียนมะเขาะฮะตุตติน 2 และโรงเรียนศาสนศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยทายาทผู้ก่อตั้งโรงเรียน ผู้บริหาร ครู ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ส่วนเครื่องมือในการสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้โรงเรียนปอเนาะทั้งสี่แห่งดำรงอยู่ได้จวบจนปัจจุบันมี 5 ด้าน คือ 1. ด้านผู้สืบทอด 2. ด้านการบริหาร 3. ปัจจัยด้านงบประมาณ 4. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากชุมชนและสังคม และ 5. ปัจจัยด้านการได้รับการดูแลจากภาครัฐ

การนำผลการวิจัยไปใช้ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของโรงเรียนปอเนาะสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาปอเนาะให้มีการปรับตัวที่เหมาะสมเพื่อให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ โรงเรียนปอเนาะ คลองแสนแสบ ปอเนาะกรุงเทพ

---

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อีเมล musa_wongsaman@hotmail.com

² ศาสตราจารย์ สาขาการสอนอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อีเมล ibrahem.n@psu.ac.th

Factors Influencing the Persistence of Pondok Institutions along Khlung Saen Saep

Somsak Wongsaman ¹

Ibrahim Narongraksaket²

Abstract

This qualitative research aims to investigate the factors influencing the continuity of pondok schools situated along Khlung Saen Saep in Bangkok. Data were collected through document analysis, focusing primarily on primary sources such as commemorative books and official government records. Additional data were obtained through in-depth interviews with key informants from four pondok schools: Miftahul Uloom Diniyah School, Ridwanun Islam School, Maso Hatutdin 2 School, and Madrasat al-Dirasah al-Diniyah School. The key informants included descendants of the school founders, administrators, teachers, alumni, and current students. The research utilized semi-structured interview protocols.

The findings reveal five major factors contributing to the sustained presence of these pondok schools: 1. Successor 2. administrative aspect 3. financial resources 4. support from the community and society, and 5. assistance from government agencies.

The body of knowledge about the factors influencing the the continuity of pondok schools can serve as a foundation for addressing existing challenges and guiding future development of pondok schools, ensuring they can appropriately adapt and sustainably serve society moving forward.

Keywords: Pondok School, Khlung Saen Saeb, Bangkok Pondok

---

¹ Doctor of Philosophy Program Student in Islamic Studies, Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University.
e-mail musa_wongsaman@hotmail.com

² Professor in Islamic Education, Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University.
e-mail ibrahem.n@psu.ac.th